

WAT WIJ KUNNEN LEREN VAN HET ONDERWIJS IN ENGELAND

Maar ook: wat zeker niét

HARRY DE PAEPE

Het Britse onderwijs staat overal ter wereld hoog aangeschreven. De peperdure universitaire opleidingen zijn er het uithangbord van. Maar het scholensysteem bij de Britten is bijzonder complex.

Onderwijs in het Verenigd Koninkrijk is een devolved departement. De diverse delen van het koninkrijk zijn sinds mensenheugenis bevoegd voor hun eigen onderwijs, het is nooit echt een centrale bevoegdheid geweest bij de Britten. Het Britse onderwijs doet het in PISA-rankings goed in die zin dat het sinds het begin van deze eeuw alleen maar verbetert. Vooral in Engeland is dat het geval. De debatten over dat Engelse onderwijs, lijken telkens een voorafname van de debatten die in Vlaanderen ook ontstaan.

Michael Gove: grote hervormer of grote verstoorder?

In de voorbije twaalf jaar vond er een ware onderwijsrevolutie plaats in Engeland. Critici en fans van de omwentelingen wijzen naar Michael Gove als een van de aanstichters van de veranderingen. Hij zou de meest invloedrijke figuur van het Engelse

▲ **Katherine Birbalsingh**
Foto © Alamy

onderwijs zijn in de voorbije decennia. Michael Gove is onder meer bekend als de man die in 2016 met Boris Johnson campagne voerde voor een Brexit en nadien Johnson liet vallen om zelf een mislukte gooi naar het premierschap te doen. Gove kwam na een journalistieke carrière op de voorgrond in de politiek toen hij minister van Onderwijs was tussen 2010 en 2014.

De Schot vervulde zijn opdracht niet onopgemerkt en hervormde het departement grondig. Zo verbreedde hij de mogelijkheden om leraar te worden. Het is dankzij hem niet langer noodzakelijk dat je een universitaire vooropleiding hebt genoten om les te geven in het secundair onderwijs. De salarisverhoging voor leerkrachten werd in Engeland verbonden aan de *Performance Related Pay*. Kort uitgelegd: goed presterende leerlingen leveren een hoger loon op voor de leraar. De invoering ervan gebeurde zonder enig overleg met het werkveld en was gebaseerd op gecontesteerde onderzoeken. De onderwijsminister had bijgevolg geen goede relatie met de onderwijsvakbonden.

Critici van de Govian Revolution verwijten de politicus dat hij geen respect had voor pedagogen en leraars. 'Hij beloofde de invoering van een toprestaurant met verschillende Michelinsterren, maar in plaats daarvan zitten we opgescheept met een hamburgertent', verzuchtte onderwijsdeskundige Graham Birell, verbonden aan de Canterbury Christ Church University. De lat voor de nationale centrale toetsen voor het behalen van een GCSE (General Certificate of Secondary Education) werd op zijn bevel hoger gelegd. Leerlingen dienden een grondiger feitenkennis voor geschiedenis aan de dag te leggen en moesten ook opnieuw klassieke Engelse auteurs lezen. Het lees- en schrijfonderwijs werd opnieuw klassieker. Maar mensen als de eminente historicus Simon Schama vonden die nieuwe eisen lachwekkend en allesbehalve bevorderlijk voor het niveau. Kortom: voor de ene is Gove 'een eng nationalistische onderwijsminister' en voor de andere 'de grote hervormer'.

“ De salarisverhoging voor leerkrachten werd in Engeland verbonden aan de *Performance Related Pay*. Kort uitgelegd: goed presterende leerlingen leveren een hoger loon op voor de leraar ”

De nieuwe verwachtingen zorgden ervoor dat staatsscholen vandaag gemiddeld beter scoren dan een decennium geleden. De onderwijsbonden zeggen dat dit dankzij de leraren is, bewonderaars van Michael Gove leggen de lauwerkrans dan weer op diens hoofd. De scorende staatsscholen overtroeven zelfs geregeld de rijke kostscholen. De best presterende staatsscholen kunnen zich

in Engeland omvormen tot een gespecialiseerde academy. Het zijn onafhankelijk opererende scholen die werken met staatstoelages. Het principe van een academy ontstond onder het bewind van premier Tony Blair, maar de toelating dat staatsscholen hierin kunnen vervellen, kwam van Gove. In heel Engeland vind je vandaag 10.000 van die academies terug. Deze scholen zijn zo succesvol dat het befaamde Eton College er verschillende wil oprichten in het noorden van Engeland onder de noemer van 'Eton Stars'. Deze 'Etons of the North' hebben als doelstelling kinderen uit achtergestelde buurten het beste onderwijs te bieden.

De winnaars van de hervormingen

De coalitieregering van Conservatives en Liberal Democrats introduceerde in 2010 nog een ander type school: de free school. Vandaag zijn er daar 600 van in heel Engeland. De London Academy of Excellence hoort bij de best presterende free schools van het land. Het bevindt zich in Stratford, een van de armste wijken van Londen, en werd opgericht door een samenwerking van verschillende kostscholen. Het stuurt vandaag meer leerlingen naar Oxford of Cambridge dan een befaamde kostschool als Gordonstoun, waar wijlen Prince Philip en zijn zonen school liepen. De school is niet de enige succesvolle.

Katherine Birbalsingh is volgens velen 'het strengste schoolhoofd van het Verenigd Koninkrijk'. In de

BUITENLAND

buurt van het Wembley Stadion in Noord-Londen leidt ze sinds 2014 de Michaela Community School. De Michaela School is genoemd naar een leerkracht die in 2011 aan kanker overleed. Michaela was een collega van Katherine Bribalsingh die 'geloofde in strengheid en ouderwetse waarden.' Na vier jaar boekte de school al opmerkelijke resultaten die vier keer beter waren dan het nationale gemiddelde. Zoals elke free school is het een onafhankelijke school die net als een academy zijn financiële middelen van de staat ontvangt. De scholen ontwikkelen hun eigen curriculum en leraars creëren hun eigen leer materiaal. Het enige wat van hen verwacht wordt is dat ze gecontroleerd worden door overheidsinspecteurs en deelnemen aan de centrale examens.

Liefdadigheidsinstellingen, universiteiten, leerkrachtenverenigingen of groepen ouders kunnen een oprichtingsverzoek voor een school indienen. Michaela Community School focust zich op orde en op discipline. In de wandelgangen heerst er een verplichte stilte, 'de beste manier om pesten tegen te gaan', aldus het schoolhoofd in een interview met Time Magazine. Met trots vertelt ze aan het tijdschrift dat oud-militairen de school vergelijken met het Britse leger. Wanneer een leraar 'Slant!' roept, dan moeten de leerlingen rechtop zitten, de armen kruisen en strak voor zich uit kijken. Leerlingen worden dan ook verwacht om de hele tijd de leerkracht met de ogen te volgen. Om al die strikte regels onder de knie te krijgen, is elk kind dat naar deze school wil komen verplicht om een zevendaags bootcamp te volgen. 'Daar leren we dat striktheid goed voor je is', vertelt een leerling aan Time. De kinderen die er school lopen komen uit de verarmde buurt waarin de school zich bevindt. Het schoolhoofd ziet het als haar plicht om deze kinderen uit de armoede te helpen. Katherine Bribalsingh was vroeger actief als lerares in vijf verschillende staatsscholen en ergerde zich blauw aan de vele wantoestanden die ze er meemaakte.

Het boek *The Schools We Need and Why We Don't Have Them* van de Amerikaanse academicus E. D. Hirsch uit 1996 beïnvloedde Bribalsingh diepgaand. Hirsch bekritiseerde in zijn boek het Amerikaanse onderwijssysteem dat naar zijn mening te veel onder invloed was gekomen van progressieve theorieën. In zijn boeken breekt Hirsch een lans voor een excellente beheersing van 'lagere vaardigheden' zoals lezen en rekenen. Een uitmuntende automatisering hiervan leidt automatisch tot een sterke beheersing van de 'hogere vaardigheden'. Het klinkt als de evidentie zelf, maar volgens de auteur worden de 'lagere vaardigheden' al veel te lang verwaarloosd in het onderwijs. Onder voormalig onderwijsminister Michael Gove maakte het 'hirschism' in de jaren 2010 opgang in het VK. De Conservative Party nodigde Katherine Bribalsingh uit op het jaarlijkse partijcongres als spreker met ervaring in het onderwijs: 'Het systeem is kapot omdat het arme kinderen arm houdt', vertelde ze de Conservatives. Kinderen worden volgens haar opgevoed in een cultuur van lage verwachtingen en 'een zee van bureaucratie die

door politici aan leraren wordt opgelegd' laat de kinderen in de steek. 'Scholen moeten vrijgelaten worden', pleitte ze. 'In de scholen en in onze maatschappij hebben we hoge verwachtingen voor iedereen nodig, of je nu zwart bent of in een sociale woning woont. Waarom zouden die kinderen

▲ **Michael Gove**
Foto © Wikimedia

“ Michaela Community School focust zich op orde en op discipline. In de wandelgangen heerst er een verplichte stilte, 'de beste manier om pesten tegen te gaan', aldus het schoolhoofd ”

geen examens kunnen afleggen op het einde van een schooljaar?' Na heel wat weerstand slaagde ze erin haar eigen school te stichten. Het beleid is er gebaseerd op wat men *Tough Love* noemt. Een voor-

beeld van die harde liefde is dat elke leerling die ook maar een minuut te laat komt moet nablijven of het uitdelen van strafpunten bij elke misstap. De middaglunch vindt dan weer plaats in een familiale sfeer. Leerlingen zitten aan ronde tafels in groepjes waar een leerkracht bij zit. Het eten verloopt in stilte en erna wordt er gezellig gekeuveld.

“ Op verschillende scholen is men aan een dekolonisatie van het curriculum begonnen en schrapt men klassieke auteurs van de leeslijsten omdat ze te aanstootgevend zijn en gedateerd omgaan met het begrip ‘ras’ ”

De school oogst ook veel kritiek. Tegenstanders van de methodes van Birbalsingh spreken over een gevangenischool. In een interview met The Daily Telegraph verwierp ze alle aanmerkingen: ‘Wanneer een school te veel toelaat, dan creëert het egoïsme en afhankelijkheid. Een school moet daarentegen verantwoordelijkheidszin, meelevendheid en agentschap van het eigen handelen stimuleren. Als een school de lat lager legt voor arme kinderen omwille van hun armoede of moeilijke thuissituatie dan bewijst het hen geen dienst. De school toont daarmee dat het niet in die kinderen gelooft.’ Naast inhoudelijke kritiek is de school ook het slachtoffer

van heel wat haatberichten, onder meer op TikTok, en bedreigingen. Het schoolhoofd werd door de regering van Boris Johnson aangeduid als adviseur voor Sociale Mobiliteit. Ze adviseerde Engelse scholen onder meer: ‘Negeer onderwijsinspecties en doe wat goed is voor jouw leerlingen.’ Ze riep ook al meerdere keren op tot de afschaffing van die inspectie die volgens haar alleen maar geïnteresseerd is in bureaucratie.

Dromen van de grammar school

Een van de eeuwige strijdperken in het Engelse onderwijsveld is de positie van de grammar schools. Deze staatsscholen selecteren hun leerlingen op basis van een wiskundige en taalvaardigheidstest die op het einde van de lagere school wordt afgenomen. De test moet vaststellen of de leerlingen vaardig en intelligent genoeg zijn om school te kunnen lopen op een grammar school. Verschillende scholen stellen lijsten op – van het beste naar het slechtste resultaat - en openen hun deuren alleen voor de allerbesten. Voorstanders van het systeem hebben het vaak over de sociale mobiliteit die de grammar schools bewerkstelligen. Kinderen van eenvoudige afkomst worden er voorbereid voor het universitaire onderwijs aan de beste instellingen van de wereld. Sommige grammar schools gaan al terug tot de zestiende eeuw, het huidige systeem ontstond echter kort na de Tweede Wereldoorlog. Maar er zijn veel tegenstanders van de grammar schools, vooral in progressieve kringen. Het selectieve karakter van de scholen werkt volgens deze critici een klassenmaatschappij in de hand en bevoordeelt vooral de middenklasse. Het zijn veelal kinderen met dit profiel die op deze scholen belanden.

▼ **London academy of excellence**

Foto © Independent

BUITENLAND

In 1965 beval de Labourregering van Harold Wilson het geleidelijk terugschroeven van de grammar schools. In de plaats daarvan kwamen de comprehensive schools, scholen die leerlingen zonder meer toelieten. Waren er in 1965 nog meer dan 1.200 grammar schools terug te vinden in heel Engeland en Wales, dan blijven er vandaag minder dan 300 over in Engeland. Die bevinden zich vooral in regio's waar lokale besturen niet mee stapten in de afschaffing van de scholen. De regering van Tony Blair verbood in 1998 de oprichting van nieuwe grammar schools. Sindsdien blijft het grammar school-vuur branden bij heel wat Tory's. Michael Howard, leider van de Conservatives van 2003 tot 2005, scoorde uitzonderlijk een succesje tijdens de debatten in het Lagerhuis toen hij tegen premier Tony Blair kon zeggen: 'This grammar school boy will not take lessons from that public school boy.' De grammar schools genieten vooral bij de oud-leerlingen een ijzersterke reputatie als 'de machinekamer voor de meritocratie'. Toen premier Theresa May voor de verkiezingen van 2017 haar verkiezingsprogramma bekend maakte, dan was de terugkeer van grammar schools een van haar eerste opvallende beloftes. May is zelf ook het product van zo'n school. De kiezer schonk haar geen volstreekte meerderheid en van het plan kwam niks in huis. De voorbije zomer, tijdens de opvolgingsrace voor het partijleiderschap van de Tory's om Boris Johnson te vervangen, doken de grammar schools

opnieuw op in het debat. Verschillende Conservatieve politici hopen dat het verbod uit 1998 uit het wetboek wordt geschrapt.

Cultuuroorlog op school

Het meest recente strijdperk in het Engelse onderwijslandschap is dat van de uit Amerika over-

“ De overheid en de universiteiten focusten de voorbije decennia in hun ondersteuningsbeleid zo fel op minderheden dat ze vergaten de achterstelling van blanke arbeiderskinderen aan te pakken ”

gewaaide culture wars. Socioloog Frank Furedi noteerde in het tijdschrift The Critic Magazine dat hij het volgende verhaal van een moeder hoorde: 'Mijn kind hoorde tijdens verschillende schoolbijeenkomsten dat ze "white privilege" bezit en dat ze dat "onbewust verderzet" en er misschien zelfs "bewust van geniet" en dat het daarom tijd wordt dat ze "het aanpakt". Ze kreeg beelden gepresenteerd van blanke Black Lives Matter-betogers die borden met "I will never understand"-borden

▼ **Michaela
Community School**

Foto © Independent

▲ **Matthew Goodwin**
Professor
politieke wetenschappen
Foto © Alamy

ophouden. Er werd haar verteld dat ze ernaar moet luisteren en dat ze zichzelf moet onderwijzen en dat haar blank-zijn haar altijd “zal behoeden en beschermen tegen racisme”. Er worden de voorbije jaren volop debatten gevoerd over ‘white privilege’ in het Engelse onderwijs.

Op verschillende scholen is men aan een dekolonisatie van het curriculum begonnen en schrapt men klassieke auteurs van de leeslijsten omdat ze te aanstootgevend zijn en gedateerd omgaan met het begrip ‘ras’. Een verantwoordelijke voor het vak Engels van de Pearson Edexcel examen- en onderwijsinstantie argumenteert dat het belangrijk is dat leerlingen ‘zichzelf herkennen in de literatuur die ze bestuderen’. De Birmingham City-voetbalster Troy Deeney voert actief campagne om meer aandacht te krijgen voor het verleden van zwarte, Aziatische en andere achtergronden in het Engelse onderwijs. De overheid verzond intussen een beleidsnota waarbij het leraars verboden wordt om actief reclame te maken voor BLM.

Als antwoord hierop wil de overheid een geschiedenis canon introduceren in de Engelse scholen, een canon die vooral ‘betekenisvol’ zal zijn in plaats van ‘geobsedeerd door symbolen’. De overheid wil het Engelse verleden breder benaderen dan alleen maar de geschiedenis van de Tudors of de Tweede Wereldoorlog. Het ministerie van Onderwijs maakt zich sterk dat deze benadering zal leiden tot meer contextualisering van het verleden ‘in plaats van in het wilde weg standbeelden neer te halen’. De Britse geschiedenis in zijn context plaatsen is, volgens de huidige onderwijsminister een belangrijke sleutel om de woke wars in het onderwijs aan te pakken. Hiermee stapt men weg van de meer Brits gerichte geschiedenisbenadering die onder Michael Gove gestimuleerd werd. De lijst van experts die het ministerie adviseren is uiteraard intussen ook al het voorwerp van controverse. Volgens verschillende historici – die volgens hen

niet gehoord worden – baseert de overheid zich te veel op ‘advocaten van de dekolonisatie’. Robert Tombs, professor emeritus Franse geschiedenis van Cambridge, vindt het een mysterie waarom ‘ministers een bepaald beleid bepleiten en vervolgens een totaal andere richting inslaan’. Maar volgens het ministerie is het geenszins de bedoeling om de leerplannen te dekoloniseren. ‘Het doel is het verhaal te vertellen van hoe het Verenigd Koninkrijk werd wat het is en hoe we de wereld, onszelf en onze relaties met de wereld vorm hebben gegeven.’

In 2005 bezat ongeveer 26 procent van de Engelse bevolking een universitair diploma. In 2020 bedroeg het percentage 42 procent. Opvallend is dat voor *working class white boys* de drempel naar hoger onderwijs het lastigste is. Kinderen van Aziatische of Afrikaanse origine hebben vandaag meer kans op een succesvolle universitaire carrière dan kinderen uit de blanke arbeidersklasse. Let op, blanke kinderen uit de middenklassen wandelen nog altijd het gemakkelijkste de universiteitsgebouwen binnen. Het succes van de jongeren van Aziatische of Afrikaanse origine is voor een groot deel toe te schrijven aan ambitie. Deze mensen nemen geen genoegen met de ‘zesjescultuur’. In hun opvoeding wordt er feller gefocust op een goede opleiding. De genoemde bevolkingsgroepen hebben ook hechtere families en lagere echtscheidingscijfers. De overheid en de universiteiten focusten de voorbije decennia in hun ondersteuningsbeleid zo fel op minderheden dat ze vergaten de achterstelling van blanke arbeiderskinderen aan te pakken, aldus het onderzoek naar de oorzaken van deze cijfers door professor politieke wetenschappen Matthew Goodwin. Een rapport van de denktank Neon toont aan dat universiteiten nog steeds nauwelijks middelen of energie inzetten om blanke arbeiderskinderen aan te trekken. Het is een opvallende nieuwe onderwijskloof die in de loop van de 21ste eeuw ontstond.

□